

Asia: VN/8915/2024

Työ- ja elinkeinoministeriön lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja työnvälityspalveluiden kehittämistä koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Onko teillä yleistä lausuttavaa esityskokonaisuudesta?

Esityksessä on paljon hyvää, mutta palveluprosessin joustavoittaminen jää vielä alkutekijöihinsä. Aktivointisuunnitelmiin liittyvän perusprosessin ja monialaisten palveluprosessien (TYM) yhteensovittaminen ja selkeyttäminen lain tasolla tulisi tehdä tämän esityksen yhteydessä. Asiakslähtöisyys jää puutteelliseksi, ja sääntely on työvoimaviranomaiskeskeistä eli tulisi huomioida työnhakijan oma-aloitteinen mahdollisuus/oikeus saada tukea työnhakuunsa, kun hän sitä tarvitsee. Työnhakijan asema jää kokonaisuutena ehdotettujen muutostenkin jälkeen varsin heikoksi ja tämä voi aiheuttaa haasteita nimenomaan heikoimmassa asemassa olevien työnhaille ja tarpeenmukaisen tuen saannille.

1. Onko teillä yleistä lausuttavaa palveluprosessista?

-

2. Koetteko alkuhaastattelun järjestämisen määräajan pidentämisen viidestä arkipäivästä kymmeneen arkipäivään kannatettavana?

-

3. Onko täydentävien työnhakukeskustelujen perustuminen asiakkaiden palvelutarpeeseen mielestänne tarkoituksenmukaista?

-

4. Näettekö nykyisestä muistutuskäytännöstä luopumisen ja työnhaun voimassaolon päättyminen ensimmäisestä asioinnin laiminlyönnistä kannatettavana?

-

5. Koetteko työllistymissuunnitelmien sisältöjen määrittelyn olevan palveluprosessin toimivuuden kannalta oleellisia?

-

6. Koetteko asiakkaiden palveluprosessiin sisältyvien asiakastapaamisten sisältöjen määrittelyn olevan palveluprosessin toimivuuden kannalta oleellisia?

-

1. Onko teillä yleistä lausuttavaa työnhakuvelvollisuutta koskevista muutoksista?

-

2. Näettekö, että alennetun työnhakuvelvollisuuden asettamisen yhteydessä arvioitavissa seikoissa on huomioitu oleelliset tekijät?

Vaikeasti työllistyvien erityistarpeet tulisi työnhakuvelvollisuudessa huomioida. Kuntouttavan työtoiminnan piirissä olevien henkilöiden tulisi lainsäädännön mukaan olla sellaisia, jotka eivät kykene ensisijaisesti palveluihin tai työhön. Voimassa olevan lainsäädännön perusteella huomiona on, että onko erityisesti palvelussa aloittavien henkilöiden työnhakuvelvollisuuden asettaminen ristiriidassa kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain kanssa?

3. Tukeeko työnhakuvelvollisuutta koskevan sääntelyn yksinkertaistaminen ja tietyistä poikkeuksista luopuminen työnhakuvelvollisuuden tarkoituksenmukaista asettamista?

-

4. Työnhakuvelvollisuuteen ehdotettavat muutokset tuovat tietyt asiakasryhmät (esim. osa-aikatyössä olevat sekä henkilöt, joilla on tiedossa myönteinen muutos työnhaun tilanteeseen) yleisen työnhakuvelvollisuuden alentamisen kriteerien piiriin. Näettekö tämän kannatettavana?

-

1. Onko teillä yleistä lausuttavaa työtarjouksiin tehtävistä muutoksista?

-

2. Tukeeko työtarjouksiin heti työnhaun alusta alkaen ehdotettava velvoittavuus työllistymistä ja työtarjousmenettelyn tarkoituksenmukaista toimeenpanoa?

-

3. Selkeyttääkö työtarjouksiin ehdotetut muutokset kokonaisuutena työtarjouksia koskevaa sääntelyä?

-

1. Onko teillä lausuttavaa työnhakijalle tai työvoimaviranomaiselle ehdotetusta velvollisuudesta työnhakuprofiilin laatimiseen ja julkaisemiseen palvelualueella?

-

2. Onko teillä lausuttavaa työnhakijoiden työnhakuprofiilissa olevien henkilötietojen (koulutus, työkokemus, muu osaaminen ja työtoiveet) julkaisemisvelvollisuudesta ehdotetussa muodossa julkisena tietopalveluna?

-

3. Onko teillä lausuttavaa työnhakuprofiilien tietovarantoa koskevista muutoksista?

-

4. Onko teillä muuta lausuttavaa palvelualustaa tai työnhakuprofiileja koskeviin muutoksiin?

Asiakasprofilointiin ja automaatioon liittyvät riskit tulee huomioida henkilötietojen suojaamiseksi.

1. Onko teillä lausuttavaa koulutusta vailla olevia nuoria koskevista muutoksista? Erityisesti Opetushallitusta ja Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskusta pyydetään muun ohella arvioimaan esitettyjen muutosten kohderyhmien suuruutta, koska työ- ja elinkeinoministeriöllä ei ole ollut käytettävissään tähän tarvittavia tilastotietoja.

-

2. Onko teillä lausuttavaa työttömyysturvaseuraamuksia koskevista muutoksista?

-

3. Onko teillä lausuttavaa muista työttömyysturvamuutoksista?

-

1. Onko teillä lausuttavaa työllisyysvaikutusarvioihin?

-

2. Onko teillä lausuttavaa liittyen työvoimaviranomaisvaikutuksiin?

-

3. Onko teillä lausuttavaa muista vaikutusarvioista?

Vaikutusarviot ovat monilta osin vielä puutteelliset ja erityisesti kokonaiskustannusten osalta. Myös riippuvuudet muihin vireillä oleviin uudistuksiin esim. toimeentulotukilain uudistaminen tulisi arvioida.

Esityksessä on kirjaus, että esityksen arvioidaan lisäävän perusterveydenhuollon avosairaanhoidon, mielenterveys- ja päihdetyön sekä työttömien terveystarkastuksien kustannuksia noin 2,3–7 miljoonaa euroa vuodessa, painottuen perusterveydenhuollon avosairaanhoidon sekä mielenterveys- ja päihdetyöhön. Asiakasmäärät tulisivat arvion mukaan kasvamaan erityisesti siis nuorten ja TYM-asiakkaiden osalta. Tähän tarvittaisiin lisäresurssia hyvinvointialueille ja tähän on rajalliset mahdollisuudet tällä hetkellä budjettirajoitteet huomioon ottaen.

Pitkällä aikavälillä hallituksen esityksessä ehdotettujen muutosten arvioidaan kuitenkin tuovan säästöjä sosiaali- ja terveystalouteen. Tämä olisi seurausta oikean ja tarpeenmukaisen tuen saamisesta aikaisemmassa vaiheessa. Jos esimerkiksi työttömien terveystarkastuksissa onnistuttaisiin tunnistamaan terveysongelmia ja ehkäisemään niiden pahenemista, se toisi säästöjä hyvinvointialueille ja toisaalta työttömän näkökulmasta vähentäisi ongelmien kasautumista.

Muuta lausuttavaa?

Yhteistyövelvoitteessa sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön kanssa tulee huomioida tosiasiallinen arvioitu palvelutarve ja asiakkuudet. Pelkästään työttömyyden keston perustuva velvoite osallistaa sosiaalihuolto suunnitelmaan tekoon ei ole järkevää resurssien kohdentamista, eikä tarkoituksenmukaista ammattihenkilöiden välistä työnjakoa. Yhteisen työn tulisi tuoda tosiasiallista vaikuttavuutta suunnitelman sisällölle ja perustua tuen tarpeisiin. Mekaaninen yhteistyövelvoite lisää kustannuksia, eikä sote-ammattihenkilöiden työtä ole mahdollista tässä tilanteessa kohdentaa lisääntyviin tehtäviin. Aktivointisuunnitelma tulisi laatia vain tilanteessa, jossa työnhakijan palvelutarve sitä edellyttää.

Pimper-Koivisto Leena

Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue - Leena Pimper-Koivisto,
sosiaalijohtaja/sosiaalityön tehtävälä ja Leena Mämmi-Laukka,
toimialuejohtaja/perhe- ja sosiaalipalvelut ja Oys-psykiatrian toimialue